

PREDMET KOMZA 153/45 – STUDIJA SLUČAJA

JELENA BALOG VOJAK

Hrvatski povijesni muzej
j.balog@hismus.hr

DR. SC. IVAN KOKEZA

Hrvatski povijesni muzej
i.kokeza@hismus.hr

UVOD

Hrvatski povijesni muzej osnovan je 1991. godine spajanjem Povijesnog muzeja Hrvatske (sljednika Narodnog muzeja) i Muzeja revolucije naroda Hrvatske te ima povijest djelovanja dugu gotovo 180 godina. U tome dugom razdoblju građa je u Muzej pristizala na različite načine: darovanjem, otkupom, zamjenom, terenskim prikupljanjem i preuzimanjem.¹ Donošenjem zakona o muzejskoj djelatnosti reguliran je i način nabave muzejske građe. Prvi *Zakon o muzejskoj djelatnosti* Hrvatska je dobila 1960. godine u okviru Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Od 1939. do 1956. godine, dakle uoči, tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata, nabava predmeta u muzejima nije bila dio posebnog zakona (*lex specialis*).²

Komisija za sakupljanje i očuvanje kulturnih spomenika i starina (KOMZA) započela je s radom 5. lipnja 1945. godine. Zadatak joj je bio pregledati javne i privatne zgrade preuzete od vojnih i civilnih vlasti Federalne Države Hrvatske³, kao i skladišta, odnosno sabirna mjesta predmeta oduzetih u skladu s odlukama Komisije za konfiskaciju te predmete muzejske,

arhivske ili knjižnične važnosti kojima se nije moglo dokazati privatno vlasništvo sa svim pravima posjedovanja. Neki od sabirnih centara u Zagrebu bili su: Klaronica (Heinzelova), Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Hrvatsko narodno kazalište te Muzej za umjetnost i obrt. Bilo je k tomu i centara izvan Zagreba, poput Muzeja Slavonije u Osijeku. Iz spomenutih središta predmeti su u drugoj polovici četrdesetih i početkom pedesetih godina 20. stoljeća poslani u druge ustanove, među kojima je bio i današnji Hrvatski povijesni muzej (tada je djelovao pod nazivom Povijesni muzej Hrvatske).⁴

Tijekom prve faze *Pilot-projekta utvrđivanja podrijetla muzejske građe oduzete tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata* utvrđeno je da se u Hrvatskome povijesnom muzeju čuva više od pet stotina (516) predmeta pristiglih u Muzej posredstvom KOMZA-e. Najviše ih se nalazi u Zbirci predmeta iz svakodnevnog života (230) te Zbirci slika, grafika i skulptura (224). Preko KOMZA-e građa je u Hrvatski povijesni muzej došla mahom iz plemićkih obitelji kao što su, primjerice, obitelj Ritter iz dvorca Poznanovec, obitelj Drašković iz dvorca Trakošćan, obitelj Ottenfels-Gschwind iz dvorca Bežanec, obitelj Steeb-Henneberg iz dvorca Golubovec i obitelj Eltz iz dvorca u Vukovaru. Predmeti navedenih obitelji u Muzej su službeno ušli 1952. godine, o čemu se u dokumentaciji Muzeja čuva zapisnik. Uz predmete je naveden urudžbeni broj KOMZA-ina zapisnika što je znatno olakšalo utvrđivanje podrijetla umjetnina tijekom prve faze *Pilot-projekta*.

Osim što je izbor studije slučaja bio donekle obljetničarski (upravo se 2024. godine obilježava sedamdeset godina od

otvorenja muzeja Dvor *Trakošćan*), bio je motiviran i reprezentativnim uzorkom predmeta koji se ne ističu samo likovnom kvalitetom, već utjelovljuju dobar primjer ratnih te poslijeratnih sudbina plemićkih zbirki s područja Hrvatske.

PREDMET KOMZA 153/45 – DVORAC TRAKOŠĆAN

Burg Trakošćan došao je u posjed velikaške obitelji Drašković 1569. godine. Tada je, naime, hrvatsko-ugarski vladar Maksimilijan II. Habsburg prepustio ugovorom upravljanje Trakošćanom i pripadajućim zemljištima banu i biskupu Jurju Draškoviću kao naknadu za njegovo obnašanje banske dužnosti. Tijekom osamdesetih godina 16. stoljeća novi hrvatsko-ugarski vladar Rudolf II. Habsburg okončao je postupak prijenosa vlasništva, prepustivši u cijelosti upravljanje posjedom Trakošćan Jurjevim nasljednicima.⁵ Draškovići su tako, s iznimkom kratkog prekida u 17. stoljeću, bili vlasnici Trakošćana sve do sredine 20. stoljeća kada je dvorac nacionaliziran.⁶ Tijekom četiri ratne godine kroz dvorac su naizmjenice prolazile različite vojne postrojbe, poput njemačkih, domobranskih, ustaških, čerkeskih i partizanskih. Koliki je udio oštećenja u inventaru koja su nanijele pojedine od navedenih vojnih jedinica, zasad nije moguće decidirano utvrditi. Jasno je tek da je poslijeratna Komisija pri ulasku u dvorac naišla na prostor koji je svakako bio načet ratnim zbivanjima, premda ne i opustošen.⁷

Završetkom Drugoga svjetskog rata KOMZA popisuje umjetnički inventar dvorca te 29. srpnja 1945. godine sastavlja zapisnik s ukupno 240 rednih brojeva.⁸ Uz spomenuti zapisnik članovi Komisije

potpisuju i izdvojeni dodatak u kojemu u osam točaka obrazlažu suočavanje s različitim problemima pri popisivanju umjetničke građe. Među karakterističnim problemima i fenomenima redom se ističu: pomanjkanje vremena i radne snage te nemogućnost fizičkog izdvajanja svih popisanih, osobito većih predmeta na jednome zasebnom mjestu; nemogućnost popisivanja i osiguravanja knjižnične građe na jednome zasebnom mjestu iz istih logističkih razloga, s napomenom da je građa „dobrim dijelom manjkava“ još od ratnog vremena; nemogućnost popisivanja i osiguravanja arhivske građe s tavana; odvajanje slika od, također popisanih, pripadajućih okvira koji ostaju visjeti na zidovima, a za koje vrijede sve napomene povezane sa zaštitom umjetničkog inventara; nemogućnost fizičkog izdvajanja i preventivne zaštite gabaritnog namještaja, obilježenoga „bilo crvenom olovkom bilo naljepnicom s tekućim brojem zapisnika“; izdvajanje manje gabaritnih predmeta u jednu zasebnu i posebno zapečaćenu prostoriju ovjerenu „službenom trakom Ministarstva prosvjete ‘Strogo zabranjeno otvarati’“; nemogućnost fizičkog izdvajanja slika na tavanu za koje je naređeno da se naknadno pohrane u jednoj zasebnoj prostoriji dvorca; zadržavanje velikog broja lovačkih trofeja po stubištima i hodnicima dvorca, također zbog pomanjkanja odgovarajuće radne snage i vremena za fizičko izdvajanje, a s napomenom da je i taj inventar zaštićen *Zakonom o čuvanju kulturno-povijesnih i prirodnih spomenika i dragocjenosti na području Hrvatske*.⁹ Sastavljanjem zapisnika od 29. srpnja 1945. godine posao KOMZA-e, međutim, nije bio priveden kraju. Gotovo tri godine poslije, 19. ožujka 1948. godine, KOMZA od Prosvjetnog odjela Kotarskoga narod-

nog odbora u Ivancu traži hitno odobrenje za prijevoz arhivskog materijala te starih portreta članova obitelji Drašković iz Trakošćana u Zagreb. Pritom se naglašava da su portreti članova obitelji Drašković bili popisani već u ljeto 1945. godine te da je u međuvremenu, 1947. godine izaslanik KOMZA-e bio „tako nezgodno primljen od upravnika dvorca“ da je ovog puta „svakako potrebno“ da Kotarski narodni odbor u Ivancu potonjega pravodobno i pravovaljano obavijesti.¹⁰ Dana 9. travnja 1948. godine KOMZA podnosi zapisnik o primopredaji predmeta iz Trakošćana za Zagreb s napomenom da su preuzeti predmeti djelomično popisani u srpnju 1945. godine, a djelomično tek tijekom ponovnog sastavljanja popisa za prijevoz 26. ožujka 1948. godine.¹¹ Na potonji su datum, naime, članovi KOMZA-e iznova boravili u dvorcu kako bi se s upraviteljem dogovorili što sve konačno ide za Zagreb. Tada, međutim, ponovno zbog manjka vremena nije načinjena revizija cjelokupne građe popisane u srpnju 1945. godine. Izvještaj o putu obavljenom 26. ožujka 1948. godine u tom pogledu otkriva niz problema u vezi s popisivanjem, očuvanjem i preventivnom zaštitom predmeta umjetničke vrijednosti u poratnom razdoblju.¹² Upravo zbog toga jedan dio izvještaja donosi se u cijelosti, kako slijedi: „Izaslanici su htjeli da prema gore spomenutom popisu pregledaju sve predmete koji su popisani, ali su konstatairali da su svi ti predmeti naknadnim preuredjenjem u sobama dvorca kojekuda porazmješteni, pa bi za taj pregled trebalo znatno više vremena nego je bilo izaslanicima na raspolaganju. Prema tome bit će potrebno da prije preuzimanja predmeta za odvoz u Zagreb bude točno obavljena revizija prema spomenutom popisu, jer postoji bojazan da su

neki predmeti oštećeni, a možda i nestali. Čitavoj zbrci s predmetima krivo je to što još do danas nije jasno tko je vlasnik dvorca i njegovog uređaja. K.N.O. u Ivancu nije vlasnik dvorca ni najužeg okoliša oko samog dvorca nego ima samo upravu nad njim. Nema stručnog lica, koje bi tim dvorcem upravljalo, a nema niti dovoljno osoblja, koje bi ga čuvalo. Sada ga čuva samo jedno lice, a budući da u dvorac dolaze češće na boravak razni pojedinci kao i veće grupe ljudi, nemoguće je da ovo jedno nestručno lice snosi odgovornost za čuvanje stvari. Stoga je bezuvjetno nužno da se u upravljanju s tim dvorcem uvede red, a čitav dvorac da se preuredi koliko je moguće s postojećim inventarom kao i sa novim, koji bi trebalo nabaviti u svrhu odmarališta za goste, a u prvom redu za trudbenike naše domovine, kad je i onako čitav Trakošćan zamišljen kao turističko mjesto i budući da se odustalo od prvotne namisli da se u Trakošćanu uredi muzej Hrvatskog Zagorja.“¹³

Usprkos svim spomenutim poteškoćama prijevoz umjetnina za Zagreb uslijedio je vrlo skoro i do 9. travnja 1948. godine predmeti su bili smješteni u skladištima KOMZA-e. Sudeći po sačuvanoj dokumentaciji, umjetnine za tadašnji Povijesni muzej Hrvatske odabrane su već u ožujku 1948. godine tijekom pregledavanja građe u Trakošćanu. Primopredaja u Muzej izvršena je, međutim, tek ujesen 1950. godine.¹⁴ U *Zapisniku o prijedlogu Komisije za likvidaciju „Komze“ imenovane od Ministarstva prosvjete o izlučivanju kulturno-historijskih i umjetničkih predmeta za zbirke Povijesnog muzeja Hrvatske i Muzeja Srba u Hrvatskoj* predmeti iz Trakošćana navedeni su pod rednim brojem 75 i u nizu rednih brojeva od 218 do 240.¹⁵ Ipak, oni se nisu dugo zadržali

Slika 1. Karlo VI. Habsburg kao lovac, ulje na platnu, slikar Johann Georg de Hamilton (?), Austrija, oko 1713. godine, platno 89 x 73 cm, s okvirom 91 x 75,5 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, predano 1952. godine, HPM/PMH-8728.

Figure 1. Charles VI as hunter, oil on canvas, painted by Johann Georg de Hamilton (?), Austria, around 1713, canvas 89 x 73 cm, with frame 91 x 75.5 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, handover in 1952, HPM/PMH-8728.

Slika 2. Elizabeta Kristina Habsburg, ulje na platnu, slikar Johann Georg de Hamilton (?), Austrija, oko 1713. godine, platno 89 x 73 cm, s okvirom 91 x 75,5 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, predano 1952. godine, HPM/PMH-8729.

Figure 2. Elisabeth Christine of Brunswick-Wolfenbüttel, oil on canvas, painted by Johann Georg de Hamilton (?), Austria, around 1713, canvas 89 x 73 cm, with frame 91 x 75.5 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, handover in 1952, HPM/PMH-8729.

u spomenutim ustanovama. Već tijekom proljeća 1953. godine predani su Konzervatorskom zavodu u Zagrebu te vraćeni natrag u Dvor Trakošćan koji je od 1954. godine postao muzej sa stalnim postavom. O tome svjedoči zapisnik primopredaje predmeta od 2. travnja 1953. godine.¹⁶ Danas se u Hrvatskome povijesnom muzeju nalazi ukupno devet slika trakošćanske provenijencije (sl. 1 – 9), stoga se da zaključiti da je manji dio predmeta kategorije slikarstva ostao u tadašnjemu Povijesnom muzeju Hrvatske. Zadržane

umjetnine inventarizirane su i objavljene u katalogu *Portreti 16-18. stoljeća* iz 1982. godine. Autorica kataloga i kustosica Zbirke slika, grafika i skulptura Marijana Schneider ondje je transparentno navela izvore nabave, jasno naznačivši da su predmeti „iz dvora Trakošćan“ predani „od KOMZE 1952.“ godine.¹⁷ Na popisu KOMZA-e iz 1945. godine, međutim, nije moguće decidirano povezati sve slike s konkretnim rednim brojevima. Može se pretpostaviti da se, primjerice, portret Franje I. Ksavera Draškovića (HPM/

Slika 3. Wolfgang Drašković, ulje na platnu, neutvrđeni slikar, Hrvatska, 1668. godine, platno 106 x 77,5 cm, s okvirom 118 x 89,5 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, predano 1952. godine, HPM/PMH-8760.

Figure 3. Wolfgang Drašković, oil on canvas, author unknown, Croatia, 1668, canvas 106 x 77.5 cm, with frame 118 x 89.5 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, handover in 1952, HPM/PMH-8760.

Slika 4. Josip Kazimir Drašković, ulje na platnu, slikar Johann Michael Millitz (?), Beč, 1758. godine, platno 98 x 87 cm, s okvirom 106 x 85 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, predano 1952. godine, HPM/PMH-8761.

Figure 4. Josip Kazimir Drašković, oil on canvas, painted by Johann Michael Millitz (?), Vienna, 1758, canvas 98 x 87 cm, with frame 106 x 85 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, handover in 1952, HPM/PMH-8761.

PMH-8764) nalazi pod rednim brojem 122 na popisu KOMZA-e iz 1945. godine¹⁸ odnosno pod rednim brojem 75 u zapisniku o primopredaji iz 1952. godine¹⁹. Preostale slike mogle bi se nalaziti pod uopćenim kategorijama koje donose vrlo okvirne informacije o nizovima predmeta, poput četrdeset portreta navedenih pod rednim brojem 142 na popisu KOMZA-e iz 1945. godine²⁰ odnosno pod rednim brojem 224 u zapisniku o primopredaji iz 1952. godine²¹. Od vrlo male pomoći su i poledine predmeta. Većina njih, kako je vidljivo

iz tablice 1, ne sadržava karakterističnu slovno-broječanu oznaku. Portret Karla VI. Habsburga kao lovca pod inventarnom oznakom HPM/PMH-8728 na poledini nosi naljepnicu s istaknutim brojem 140, što bi moglo odgovarati rednom broju 140 na popisu iz 1945. godine. Ipak, upravo taj redni broj donosi sasvim uopćenu informaciju o „četiri komada slika, ulja na platnu“ predstavljenih kao „kopije različitih portreta“.²² Portret Wolfganga Draškovića pod inventarnom oznakom HPM/PMH-8760, s druge strane, sadržava

Slika 5. Suzana Drašković, rođena Malatinski, ulje na platnu, neutvrđeni slikar, Hrvatska (?), oko 1750. godine, platno 109 x 74 cm, s okvirom 117 x 82 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, predano 1952. godine, HPM/PMH-8762.

Figure 5. Suzana Drašković, née Malatinski, oil on canvas, author unknown, Croatia (?), around 1750, canvas 109 x 74 cm, with frame 117 x 82 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, handover in 1952, HPM/PMH-8762.

va natpis crvenom olovkom „TRAK-15“, pri čemu broj 15 nije moguće povezati s rednim brojem na popisu iz 1945. godine s obzirom na to da je u konkretnom slučaju riječ o specifičnome i drukčijemu portretu djevojčice pred crvenim zastorom.²³ Posljednja slika s konkretnijim zapisima na poledini, pod inventarnom oznakom HPM/PMH-26880, predstavlja poprsje, odnosno siluetu u profilu Janka Draškovića na kojoj stoji „358/KOMZA II“. Ovdje je očito riječ o zapisu kustosice Zbirke Marijane Schneider, možda iz 1952. go-

Slika 6. Josip II. Drašković, ulje na platnu, neutvrđeni slikar blizak krugu Martina van Meytensa, Beč, 1770. – 1775. godine, platno 92 x 72 cm, s okvirom 100 x 80 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, predano 1952. godine, HPM/PMH-8763.

Figure 6. Josip II Drašković, oil on canvas, author unknown, close to the circle of Martin van Meytens milieu, Vienna, 1770–1775, canvas 92 x 72 cm, with frame 100 x 80 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, handover in 1952, HPM/PMH-8763.

dine, s obzirom na to da podatak upućuje na 358. broj drugog dijela zapisnika iz iste godine. Pod ovim se rednim brojem, međutim, navode „bakropisi i akvareli sa likovima raznih vojničkih i plemićkih личности, te pejzaža“²⁴. Pritom je s lijeve strane, uz redni broj, navedena i pogrešna oznaka KOMZA-ina predmeta „300/46-66“ pa je lako moguće da je tijekom prijevoza u sabiralištu KOMZA-e ili poslije u samome Muzeju nastao brojčani tipfeler pri grupiranju sličnih predmeta s različitih lokacija. Naposljetku, nužno je napomenu-

ti i da je veći dio slika u nekom trenutku u posljednjih sedamdeset i više godina prošao postupak restauracije, pri čemu je moguće da su i natpisi s naljepnicama

na podokvirima jednostavno prebrisani ili uklonjeni. Sve to, u konačnici, uvelike otežava konkretno povezivanje predmeta s poslijeratnim zapisnicima i popisima.

Tablica 1. Oznake na poledinama slika trakošćanske provenijencije iz Hrvatskoga povijesnog muzeja
Table 1. Markings on the backs of paintings of Trakošćan provenance from the Croatian History Museum

Vrsta muzejskog predmeta, inv. broj	Dimenzije umjetnine	Vrsta oznaka na umjetnini	Fotografija pečata, naljepnice, rukopisa ili oznake na poledini	Prijepis pečata, naljepnice, rukopisa ili oznake na poledini
Slika, HPM/PMH-8728	91 x 75,5 cm (89 x 73 cm)	Naljepnica, natpis		140 / (nečitko)
Slika, HPM/PMH-8729	91 x 75,5 cm (89 x 73 cm)	/	/	/
Slika, HPM/PMH-8760	118 x 89,5 cm (106 x 77,5 cm)	Natpis		Wolfgang Drašković / TRAK - 15
Slika, HPM/PMH-8761	106 x 85 cm (98 x 87 cm)	/	/	/
Slika, HPM/PMH-8762	117 x 82 cm (109 x 74 cm)	/	/	/
Slika, HPM/PMH-8763	100 x 80 cm (92 x 72 cm)	/	/	/
Slika, HPM/PMH-8764	106 x 80 cm (98 x 72 cm)	/	/	/
Slika, HPM/PMH-8765	106 x 83 cm (98 x 74 cm)	/	/	/
Crtež, HPM/PMH-26880	21,8 x 16,2 cm (18,7 x 13,1 cm)	Natpis		358 / KOMZA II / Janko grof Drašković / Trakošćan / b 1555 / PMH 26880

Slika 7. Franjo I. Ksaver Drašković, ulje na platnu, neutvrđeni slikar, Hrvatska ili Beč, oko 1770. godine, platno 98 x 72 cm, s okvirom 106 x 80 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, predano 1952. godine, HPM/PMH-8764.

Figure 7. Franjo I Ksaver Drašković, oil on canvas, author unknown, Croatia or Vienna, around 1770, canvas 98 x 72 cm, with frame 106 x 80 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, handover in 1952, HPM/PMH-8764.

Slika 8. Julijana Erdödy, rođena Drašković (?), ulje na platnu, slikar Johann Michael Millitz, Beč, 1773. godine, platno 98 x 74 cm, s okvirom 106 x 83 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, predano 1952. godine, HPM/PMH-8765.

Figure 8. Julijana Erdödy, née Drašković (?), oil on canvas, painted by Johann Michael Millitz, Vienna, 1773, canvas 98 x 74 cm, with frame 106 x 83 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, handover in 1952, HPM/PMH-8765.

ZAKLJUČAK

Hrvatski povijesni muzej jedan je od niza muzeja u Hrvatskoj u koje je nakon Drugoga svjetskog rata pristigla građa posredstvom Komisije za sakupljanje i očuvanje kulturnih spomenika i starina (KOMZA-e). Danas je, zahvaljujući muzejskoj dokumentaciji, odnosno podatcima koje je zabilježila tadašnja kustosica Zbirke Marijana Schneider te istraživanjima Marine Bregovac Pisk, jasno da je u Muzeju zadržano te u konačnici inventarizirano

ukupno devet slika iz dvorca Trakošćan. Prema sačuvanim zapisnicima KOMZA-e ti su predmeti fizički ušli u Hrvatski povijesni muzej do kraja 1950., dok su službeno prepušteni iz skladišta Komisije do kraja svibnja 1952. godine. Trakošćanske umjetnine KOMZA je popisala dvaput, prvi put 1945., a drugi put 1948. godine. Iskustva članova Komisije s puta u Trakošćan jasno upućuju na lošu situaciju na terenu, posebno opterećenu logističkim i financijskim problemima. S tim na umu

Slika 9. Janko Drašković Trakošćanski, crtež perom i tušem, akvareliran, neutvrđeni slikar, Hrvatska (?), kraj 18. stoljeća, papir 18,7 x 13,1 cm, s okvirom 21,8 x 16,2 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, predano 1952. godine, HPM/PMH-26880.

Figure 9. Janko Drašković Trakošćanski, pen, ink, watercolour, author unknown, Croatia (?), late 18th century, paper 18.7 x 13.1 cm, with frame 21.8 x 16.2 cm, Trakošćan, KOMZA 153/45, handover in 1952, HPM/PMH-26880.

ne iznenađuje to što nije uvijek moguće povezati konkretan muzejski predmet s određenim rednim brojem na poslijeratnom popisu. Ovdje iznesen primjer Trakošćana potvrđuje stoga važnost sačuvane muzejske dokumentacije, a posebice višegodišnjih stručno-znanstvenih istraživanja provedenih u okvirima kustoskog posla.

BILJEŠKE

¹ Ukratko o povijesti Hrvatskoga povijesnog muzeja vidi u: Jelena Balog Vojak, *Vodič kroz*

dokumentacijske fondove Hrvatskog povijesnog muzeja (Zagreb: Hrvatski povijesni muzej, 2020), 11–12.

² Isto, 7–8.

³ Federalna Država Hrvatska (FDH) uspostavljena je na Trećem zasjedanju ZAVNOH-a u Topuskom, a proglasio ju je Vladimir Nazor 9. svibnja 1944. godine.

⁴ Više o Komisiji za sakupljanje i očuvanje kulturnih spomenika i starina (KOMZA-i) vidi u: Iva Pasini Tržec, „Osnutak, organizacijski ustroj i djelovanje Komisije za sakupljanje i očuvanje kulturnih spomenika i starina“, *Peristil* 62 (2019): 123–138.

⁵ Iva Mandušić, „Povijest obitelji Drašković u 16. i prvoj polovici 17. stoljeća“ (doktorski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2020), 90–91.

⁶ Klara Macolić, „Stilsko restauriranje Dvora Trakošćan sredinom 19. stoljeća“, *Podravina: časopis za geografska i povijesna multidisciplinarna istraživanja* 19, br. 37 (2020): 218–219. Za više informacija o povijesti dvorca Trakošćan vidi monografiju: Siniša Krznar, *Trakošćan: burg – muzej* (Trakošćan: Dvor Trakošćan, 2007).

⁷ Bartol Fabijanić, „Slike u Strossmayerovoj galeriji starih majstora iz nekoliko međuratnih plemićkih zbirki kontinentalne Hrvatske“, *Peristil* 64 (2021): 119.

⁸ Pod pojedinim rednim brojevima nalazi se, naime, više predmeta pa nije moguće govoriti o ukupnom zbroju od 240 predmeta. Vidi: Hrvatski državni arhiv, HR-HDA-2117-2-124, KOMZA 153/45, „Zapisnik sastavljen u dvoru ‘Trakošćan’ po članovima Komisije za sakupljanje i očuvanje Kulturno-historijskih spomenika, starina i biblioteka, osnovanoj na temelju Zakonske odredbe KNOJ-a od 20. februara 1945. o zaštiti i čuvanju kulturno-umjetničkih spomenika i starina“, 1–10.

⁹ Hrvatski državni arhiv, HR-HDA-2117-2-124, KOMZA 153/45, „Dodatak Zapisniku sastavljenom u dvoru ‘Trakošćan’ po članovima Komisije za sakupljanje i očuvanje Kulturno-historijskih spomenika, starina i biblioteka, osnovanoj na temelju Zakonske odredbe KNOJ-a od 20. februara 1945. o zaštiti i čuvanju kulturno-umjetničkih spomenika i starina“, 11.

¹⁰ Hrvatski državni arhiv, HR-HDA-2117-2-1083, KOMZA 149/48, „Prepiska oko prijenosa arhivalija i predmeta iz dvorca (161/48, 168/48, 189/48, 198/48)“, 1.

¹¹ Za popise iz 1948. godine vidi: Hrvatski državni arhiv, HR-HDA-2117-2-1083, KOMZA 149/48, „Popis preuzetih predmeta iz Dvorca Trakošćan, Popis preuzetih knjiga iz biblioteke grafa Draškovića (260/48)“, 16, 19–28.

¹² Hrvatski državni arhiv, HR-HDA-2117-2-1083, KOMZA 149/48, „Izveštaj o putu u Trakošćan (182/48)“, 17.

¹³ Isto.

¹⁴ Problematikom prijenosa muzejske građe iz Trakošćana u Zagreb, odnosno u skladište Komisije te tadašnji Povijesni muzej Hrvatske bavila se muzejska savjetnica, dr. sc. Marina Bregovac Pisk kojoj ovom prilikom zahvaljujemo na pomoći u radu i svim relevantnim informacijama povezanima s likovnom ostavštinom dvorca Trakošćan. Za više informacija vidi: Marina Bregovac Pisk, „Obitelj Drašković kao naručitelji i kupci umjetnina (na primjeru dvorca Trakošćan)“ (doktorski rad, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2012), 405.

¹⁵ Dokumentacijski odjel Hrvatskoga povijesnog muzeja, „Zapisnik o prijedlogu Komisije za likvidaciju ‘Komze’ imenovane od Ministarstva prosvjete o izlučivanju kulturno-historijskih i umjetničkih predmeta za zbirke Povijesnog muzeja Hrvatske i Muzeja Srba u Hrvatskoj“, 30. svibnja 1952., I, 4; II, 8–9.

¹⁶ Bregovac Pisk, „Obitelj Drašković“, 406.

¹⁷ Vidi: Marijana Schneider, *Portreti 16-18. stoljeća* (Zagreb: Povijesni muzej Hrvatske, 1982), 76, 79–81, 83–84, 103–104, 106.

¹⁸ „Slika: ulje na platnu, portret muškarca u modrom kaputu i crvenom prsluku. Vel. 99 x 71 cm. Oko 1800. g.“ Vidi: „Zapisnik sastavljen u dvoru ‘Trakošćan’“, 6.

¹⁹ „Slika, ulje na platnu – lik plemića do bokova u svjetlo modrom kaputu, crvenom prsluku i modrim hlačama. Rubovi kaputa i okovratnik od bijele čipke. Kaput i prsluk obrubljen zlatnim gajtanom.“ Vidi: „Zapisnik o prijedlogu Komisije za likvidaciju ‘Komze’“, I, 4.

²⁰ „Zapisnik sastavljen u dvoru ‘Trakošćan’“, 7.

²¹ „Zapisnik o prijedlogu Komisije za likvidaciju ‘Komze’“, II, 9.

²² „Zapisnik sastavljen u dvoru ‘Trakošćan’“, 7.

²³ Sudeći po istraživanju Bartola Fabijanića, riječ je o vrsti oznake koja ne pripada KOMZA-i, već vjerojatnije potječe iz razdoblja Drugoga svjetskog rata kada je dio predmeta opunomoćenik vlasnika dvorca Janko Vranicani Dobrinović dao prenijeti u Muzej za umjetnost i obrt. Vidi: „Zapisnik sastavljen u dvoru ‘Trakošćan’“, 2; Fabijanić, „Slike u Strossmayerovoj galeriji starih majstora“, 119.

²⁴ „Zapisnik o prijedlogu Komisije za likvidaciju ‘Komze’“, II, 13.

KOMZA OBJECT 153/45 – CASE STUDY

The paper deals with the case of the inventory of paintings from the Trakošćan Castle that were sent to the Croatian History Museum (formerly the History Museum of Croatia) through the Commission for Gathering and Protection of Cultural Monuments and Antiquities. The introduction discusses the methods of entry of objects into the Museum with an emphasis on the war and post-war period of the 1940s and the 1950s. Among other things, an overview of the most important procurement sources and the total number of currently known objects that entered the Croatian History Museum through KOMZA are provided. Then, in the central part of the text, the fate of the paintings listed after the end of the Second World War in the Trakošćan Castle is discussed, i.e., their post-war move to institutions located in Zagreb and the final return of most of the art to Trakošćan and the inventory of a smaller part in the Croatian History Museum. The aim of the paper was to unify and publish all the paintings of Trakošćan provenance from the Croatian History Museum and to highlight the importance of research into the museum materials with an emphasis on the preservation of the museum's documentation.